

Цетиње, 16. септембра

Ако је теслим остао на Султану, да он препорочи турску царевину, онда ћемо разумјети и ово што ради берански кајмакам са српским живљем, и у опште шта раде остали кајмакчићи и кајмакчине с нашим народом у Новопазарском Санџаку. Тешко да то од њих тражи Њ. В. Султан и просвијештена влада новог режима.

Ред и закона у држави мора бити, али не мора бити џамбаских ђефова. Мора бити и ауторитативних власти, али не мора бити заптиског салтанатлука, ни простачке објести. Мора бити дужности, али тако исто и права, једнакога за све. Власти нијесу ту, да једнима буду отац, другима груби очух. Закони не смију бити пећине из којих излијећу разбојници да искривљују још више параграфе и тако да врше злочина дјела над подвласним народом, који се не клања у џамији. Најзад и то да кажемо: Препорођај једне државе не може се извести настављањем старијих гријехова спрам народа, који не вичу с витка мунарета „Алах ил Алах“. Ако ће турска царевина постојати само за Турке, и правда само за њих, онда је унапријед дато право свима осталим народностима да не судјелују у препорођају и да себи стварају било ма на који начин бољу егзистенцију на овоме свијету. У законима нигдје, па ни у турским, не стоји, да потчињене народности морају да подносе безаконја и ђефове власти. Нека би Султан својим поданицима био и Бог, и нека би берански кајмакам био његов пророк за Беране и околину, кад се оваки зулуми врше над српским народом, овај има право да отпадне и од Бога и од његовог пророка. То му не треба проповиједати, то ће осјетити он сам. То му, у осталом, приповиједа сам кајмакам, поступајући с њим како не ваља. У свима промјенама овога живог свијета, о којима нам прича свјетска повјесница, безумне власти, у увјерењу да бране ред и државни принцип, биле су у ствари револуционарне. Јер су стварале незадовољство и огорченост у народу, а народ, борећи се за своја права, био у ствари тај који је тражио оно што држи земљу и градове — правду. Кад до тога није могао доћи молбама и разлогом, и кад су зулуми прелили чашу стрпљења његовог, бунио се. Чинио је оно, на шта су га натјерале прилике. Ако у томе има нечије кривице, она не може бити у пошљедици, него у узроку, а узрок су — оваки кајмаками.

Не пишемо ово што смо ради да будемо турскији од Турчина, нити што осјећамо потребу да својим савјетима помогнемо да се Турска што боље намјести у селлу —

не, то нека је брига самијех Турака — него пишемо што смо дужни желети за свој народ под Турском човјечију управу, не обзирајући се на то, хоће ли то и Турској од користи бити. Нека јој користи, само кад је наш народ задовољан, и кад га којекакви кајмакчићи и кајмакчине не мамузају. И чинимо још и зато што знамо, ко тражи нереда у Турској, а нарочито у Санџаку. Да ли берански кајмакам томе Мефисту служи свјесно, за бакшиш, или по урођеној му каквој даровитости да буде Билмез-Ибрахим, не знамо. Знамо само да има некога који тражи да српски живаљ изведе из стрпљења, и да то нијесмо ми.

Није тешко погодити, ко има рачуна да рије по Санџаку и да води политику која хрту каже „држ“, а зецу „бјез“. Властима се клевета српски живаљ, да би их наоштрили на Србе, а Србима се проповиједа слобода и правда, како би сукоб био неизбјежан. Због таквих прилика власт у Санџаку треба да представљају мудри људи, а не којекакви џамбаси. Берански кајмакам по свој прилици не спада међу те мудре. На он, ни он, ни други, јер се дигла хајка чак и на невину дјецу, који су пошлени у Србију да уче. Они се пресријећу и на њих се пуца и невини дјеца падају мртва на земљу. Има ли тога игдје, гдје живе људи цивилизовани, игдје гдје се држава зове културном? Има ли игдје тога што ради берански кајмакам?

Ми не вјерујемо да то од њега тражи Њ. В. Султан и просвијештена влада новог режима, али ћемо вјеровати ако се беранском кајмакаму не прекрате безумни ђефови његови, и онда ћемо се довити према приликама.

Status quo

У промјенама свјетским, које никада престале нијесу, једино је непромјенљива остала фраза status quo. Има, откако само ми памтимо, четрдесет и више година како се европски кабинети и сва европска дипломатија живо и, што је главно, искрено старају да одрже status quo, па опет, враг га знао како, промигољиле су се толике промјене и једнако још промичу. Италија се на сјеверу заокружила, Њемачка је истисла из „Бунда“ Аустрију и створила њемачко уједињење, Француска је изгубила Алзас и Лорен, Енглеска је задобила Кипар, Грчка Тесалију, Аустро-Угарска Босну и Херцеговину, Румунија Добручу, Русија Бесарабију, Бугари Бугарску, Бугарска Источну Румелију и сад независност, и све то што су сви европски кабинети и сва њихова дипломатија искрено хтјели status quo.

Сад је та формула опет на реду. Извукли је испод друге старежи и отресли је од прашине господи Бетман-Холвег и гроф Ерентал. Наши ће читаоци познавати ту господу. Први је нови канцлер ње-

мачкога царства, а други је најновији гроф аустријски, пређашњи барон Ерентал, који нам је отео Босну и Херцеговину.

Бетман-Холвег, као нови канцлер, нашао је за потребно да се представи цару и краљу Франји Јосифу, као поглавару државе, која је са Њемачком у савезу, а том приликом и да се упозна с аустро-угарским министром спољних послова грофом Еренталом.

Претресли су ту и ишчибукали су сав европски намјештај у политици. О свачему су говорили, о својим интересима највише, и нашли су, да ће тим интересима најбоље одговарати status quo. У том смислу издало је бечко спољње звање и службено саопштење.

Тај отрцани status quo мора и опет да навуче своје старинско парадно одијело, да набије на очи самур-калпак старог кроја, и тако да изиђе и опет пред радознали свијет и да брани оно што постоји.

Прича се, — а то је чинио пјесник Арањи — како је мађарска свјетина дочекала старог и заборављеног јунака Толди Јаноша, кад је дошао у Будим да подијели меџдан са страшним Латином, коме од Мађара нико није дорастао. Отмјена господа почела су се погркивати. Један ће запитати, наравно из поиздаље да га Толди не чује, пошто чича перје, други, гледајући му доламу, одакле си тај јорган набавио, а кад је на коњу стигао слуга му Бенце са неким грдним штитом, за које пјесник рече, да је и корито велико би било, просу се кикот и смијање, па осуше камењем. Свијет му је корито полупао, а дјеца га питаху: што се нијеси прије у њему окупао?

На тога Толдију и његовога Бенца сјтели смо се кад су Бетман-Холвег и гроф Ерентал изнијели преда се и опет стари онај штит: status quo. Хоће да га и опет истакну како би иза њега могли наставити што су и досад радили: status quo за све, само за њих не. Све то сад изгледа смијешно као некада Толди и Бенце и Бенцин штит, што га је свјетина прозвала коритом.

Први је пут тај трик имао успеха. Имао га је и други и трећи пут, али сад више не. Сад се јасно зна, шта тај status quo има да значи. Прије свега има да очува Аустро-Угарској Босну и Херцеговину. Друго, има да затвори врата Русији за ма какве промјене, које би њој ишле у корист. Треће има да онемогући ма какво преиначење прилика које постоје, а које би ишле у прилог Црне Горе и Србије и српског народа. То, с друге стране, треба да каже, да Њемачка и Аустро-Угарска узимају Турску под своје и да је чувају од опасних словенских сусједа.

Ко ту бригу не познаје скупо би је платио. И Турска ју је у ствари до сад скупо и плаћала. Аустро-Угарска се је увијек истицала као вјеран сусјед и друг турске империје, али је зато ипак, сваком приликом, дизала буне у турским покрајинама, које су с њом граничили, издигла је окупацију Босне и Херцеговине, и сад видимо да по старом рецепту рије даље: буни Арнауте, тутка турске власти на Србе,

а Србе наговара да се бране. Све то у циљу да се одржи status quo.

Нека се Турска у томе разабере како зна, за нас status quo, прокламован поново у Бечу, значи оно што је прије значило: формулу, којом се сузбијају Словени, а иза које се крију агресивни планови аустро-њемачки.

Догађај у Васојевићима

И загребачки „Obzor“ и многи други страни листови донијели су телеграфска извјешћа о нечесовој револуцији, која је у Црној Гори избила. Да о тој „револуцији“ проговоре, послужило им је догађај, који се концем прошлог мјесеца у Васојевићима збио. А како о самом овом догађају нијесу имали тачна обавијештења, то су о њему проговорили сасвим произвољно, коментаришући га на свој начин.

Прије него надлежни суд не испита ствар ми нијесмо мислили да проговоримо о овом догађају, али како се почела њиме да бави већ јавност на страни, то ће мо и ми рећи и сада коју.

Ствар је у овоме:

Концем прошлог мјесеца један потпоручник из Краља, у Васјевићима, изненадно је ноћу окупио своју чету и, под изговором да ће је повести командир и бригадиру да би хватали некакве слатинске смутљивце, повео их је са собом. Кад су дошли на уречено мјесто, а не нашли никога, војници су се стали да буне, тражећи разјашњења од потпоручника. Он им је на то одговорио, да треба да ударе на барутану, како би се ослободили од угњетача, противу чега су се војници одупрли и одрекли послушност у томе правцу тако, да је он бјегством морао да се од њиховог гњева спасе.

Сјутра дан је овај потпоручник узет на одговорност и притворен. У почетку се мислило, да је овај његов испад био наступ једног болесног занесењака, али у томе је дошао глас, да су многи пребјегли преко границе, па чак и из Куча и Братоножића. Из тога се могло закључити, да ухаћени потпоручник није био усамљен, него да је био у договору чак и са онима из Куча и Братоножића.

Поводом овога догађаја министар унутрашњих дјела г. Јован Пламенац одмах је отишао на лице мјеста, гдје се и сада налази, а војни суд отпочео је ишљећење у Колашину. У војном суду су: предсједник бригадир војвода Михаило Вучинић, бригадир Иво Ђуровић, командир: Јово Бећир, Лука Гојнић, Мило Матановић и Јово Меденица, капетан Рајо Лабан, поткомандири: Периша Влаховић, Вуко Томовић и ишљедник Петар Ђурашковић; дјеловођа је поручник Грујица Грдинић. До сада је суд притворио и неке сумњиве личности.

Упуштати се у детаље овога догађаја и говорити о томе прије него је суд завршио ишљећење тешко је, пошто ће брижљиво ишљећење најбоље изнијети побуде и намјере овог жалосног испида. Све што се може за сада рећи о свему томе то је, да је цио овај догађај за сажалевање. Њиме се испољило, да, у колико се може наћи по који занесењак, у толико је огромен дио

нашег народа свјесан своје дужности, вјеран своме Господару и домовини и приправан да се за њу заложу, не обзирући се чак ни на своје војне старјешине када га са странпутице хоће да заведу. О свијест народну се и овога пута одбио и овај најновији атак тако, да не само што ови издајници нијесу били у стању ништа да успију и да учине, него су чак морали и да се у свој својој одвратности разголите. Од туд су бјегали преко границе чак и они, на које се још ни посумњало није, али којима савјест није била чиста и који су се бојали од заслужне казне.

Нека би и овај одвратан покушај послужио за наук свима онима, који би у мутној води рибу да лове, да Црна Гора не само што није погодан терен за њихове одвратне и издајничке планове, ни да ни народ у Црној Гори није погодан ни мало за којекакве пустоловине, но да је остао и даље онакав какав је у стара времена био: да и живот и све ставља на коцку за добро и интересе Господара и домовине, јер у томе гледа оличење највећих својих светиња.

И ова издајничка пустоловина у Васојевићима то је документовала!

„Велеиздаја“ у Берану

— нарочити извјештај —

Беране, 10. септембра

Знак времена! — „Велеиздаја“ у Загребу, па велеиздаја и у Берану.

Није доста што су Срби у отоманској царевини изложени свакој недаћи и неприлици, што им живот непрекидно висји о коњу и имање изложена отимачина објесних зулума, него су Србе сада стаје да гоне и саме власти!

Када је проглашен устав, српски га је народ најодушевљеније прихватио. Народни се расположење показало у великим свечаностима, али и у озбиљнијем тренутцима. Кад је нови устав био у опасности, српски је народ био међу првима готов да и крв своју пролије за очување устава.

Српски је народ био увијек лојалан и у најкритичнијим временима у пошљедње доба када је имао и права и рачуна да буде другачији. А као награду за то, Срби су и као појединци и као народ стављени ван закона. Говорити о животу и приликама Срба у отоманској царевини је исто што и представити криминалну хронику. Ту су убиства, силовања, палевине, отмице и вазда других зулума, који су над Србима вршени.

Један од таквих догађаја хоћемо сада да изнесемо.

15. августа на Госпођин-дан био је сабор код манастира Ђурђевићех Стубова. Било је много народа из цијеле беранске нахије, као и из бјелополске и рожајске.

Овом су се приликом хтели користити вриједни берански учитељи, да ма-

нифесују народну оданост према новом уставном реду и према властима. Приредили су били забаву, а цијели програм те забаве, имао је да народу покаже, како сви грађани османлиске државе треба да живе у слози и љубави и да сви појединачно воле своју заједничку отаџбину.

На забаву је позван берански кајмакам Нури-бег, са свима грађанским чиновницима и двије бимбаше са свима официрима. Сви су дошли и сви су били задовољни извођењем појединих тачака програма, које су изводили ђаци солунске и скопске гимназије, учитељски приправници и приправнице.

Чиновници и официри дочекани су онако, како нашем, српском, образу додикује дочекати госта, а вратили су нам за тај дочек онако, како по њиховом, турском образу, додикује.

Пред вече, кад се народ већ почео био разилазити, Васо и Радисав Дошљани избаце неколико метка из револвера. Било је забрањено пуцати, али су ти људи били при нићу. Зантије с аскерима потрче да их похватају, али они нагну бјегати уз Растовац. Аскери онда оспу плотун на њих и убију их обојицу, а ране још и једну жену и једно дијете из племена Пинера ни криве ни дужне. Аскери су осули палбу и на остали народ, на све путеве куда је народ кућама пошао, те би било велике погубије да није ноћ била настала.

Берански кајмакам јави у Цариград како су Срби хтели и њега и све чиновнике и официре побити. Овим је кајмакам хтио, да сву одговорност за почињена дивљаштва скине са себе и са власти, и да за све окриви народне прваци из беранске нахије. Кајмакам је тражио и пријек суд за Беране. Тражење му је и испуњено.

Срби су били свјесни своје невиности, те 23. августа денешом јаве великом везиру и косовском валији за све што се о Госпођин-дне догодило. Тражили су и нарочиту комисију, која ће испитати цијелу ту ствар.

Истог дана кајмакам пошље позивнице многим народним првацима, свештеницима, и учитељима, да 24. августа престану војном суду. И ако се по варањима већ говорило, да су многи Срби осуђени неки на вјешала, неки на робљу, опет већи број позван је да дође у касарну. Чим су у одређено време дошли, из касарне изиђе 250 аскера с бајонетима, опкоље Србе и отведу их у Поповића касарну.

Ту су их под стражом држали дан и ноћ, па их одведу у тамницу. У тамници их окују, по тројицу у једног збојке, па их са пратионом од 400 аскера, везане и пјешке, спроведу у Бијело Поље, а одакле у Сјеницу. Путем и у тамницама су их толико злостављали, да се тројица налазе на смрти. Међу ухапшенима су надзорник школа Цемовић, поп Максим Поповић, поп Јосиф Бојовић, поп Драгиша Поповић, Маријан Вуковић. Има их тридесет и три. Позивају се још и: Аврам Цемовић, Вуко Дабећић, Вукота Пантовић, Томан Пешић и учитељи: Милић Дабећић, Томо Јоксимовић, Радоња Пешић и Богдан Обрадовић.

Данас беранска нахија подсећа на доба кад су прве турске војске освајале српске земље. Прваци, свештеници у ропству,

цркве и школе затворене, народ се разбежао — свуда јади и непоља.

Ево имена оних, који су зајимљени у сургун: од учитеља: Милан Цемовић, Мираш Дабећић, Милан Поповић, Зарија Јоксимовић, Периша Пајковић, Симо и Милован Кастратовић, Вукан Лабудовић, Милош Ђукић и поп Драгиша Поповић; поп Максим Поповић, митрополитски намјесник, поп Јосиф Бојовић, Вукосав Јоксимовић, Милован и Анга Цемовић, Томо Дабећић, Маријан Вуковић народни главар, Ристо Пешић, Мило До-браниновић, Милован Бетовић, Јован Малишић, Тома и Саво Спасојевић, Ненад Поповић, Радош Филиновић, Јанићије Јосифовић, Мијајло Пешић, Милоња Дубак, Ново Томовић и још четири војника из Роваца.

Од народних првака су у планине утекли: Авро Цемовић, Вуко Дабећић, Вукота Пантовић, Томаш Поповић; од учитеља: Милић Дабећић, Тома Јоксимовић, Радоња Пешић, Богдан Обрадовић, Симо Чукић и велики број војника.

Између двије столице

— нарочити извјештај —

Сарајево, 12. септембра

На изборима за предсједништво трговачко-занатлиске коморе за Босну и Херцеговину изабрани су: за предсједника Никола Барековић, Хрват, управник земаљске банке у Сарајеву; за првог потпредсједника Јосиф Салом, Јевреин, а за другог потпредсједника Ахмет-ага Ромић. Од Срба, и ако члановима највише заступљени, не би изабран нико.

Кривица лежи до самих Срба, управо до нове политике српских првака у Сарајеву.

Ушљед нетактичног држања „Српске Ријечи“, заједница Срба и Муслимана је олабавила. Ни из близа није онаква каква је била. То је од туд, што су неки Срби почели да пактују са католицима и да занемарују Муслимане. Па и приликом ових избора за комору, радило се у том правцу, у мјесто, да се ради у споразуму са Муслиманима, који са Србима сачињавају двије трећине становништва у овим земљама.

У очи избора Срби су радили на компромису са домаћим елементима. Хтели су странце да изолују. Тај компромис склопљен од домаћих католика и једног дијела Муслимана имао је да бира за предсједника коморе Србина православног, а за потпредсједника Муслимана и католика. Срби су истакли као кандидате за предсједника Г. Јевтановића и Р. Дамјановића, али су католици ту кандидатуру одбили, тражећи да се кандидује који други Србин. То је учинило, да је дошло до расцепа, те је тако овај компромис пропао. У дванаестом часу Срби су се латили предговора са Муслиманима и Јеврејима, али без успјеха.

На тај начин Срби су изашли на изборе потпуно усамљени, те је и разумљиво што од Срба није нико изабран, у толико прије што су при избору потпредсједника остали потпуно пасивни.

Срби, који су овако неразвијено руковали овом ствари, сву кривицу за овај пораз свалују на католике, жалећи се ка-

ко су им ови подвалили и како су их изиграли, док католици сада ликују. Шта-длевов, Хрватски Дневник“ поводом тога пише:

„Такова ударца српска политика у Босни још није доживјела. Осамљени су, и та осамљеност не може се назвати да је сјајна. До јучер још страховли су муслимане и упрезали их у своја кола: многи се јевреји нису усудили изјавити, да не припадају уз њихову команду; даначе су још недавно и неки католици стајали под утјецајем српске хитнозе. А сада дође и то.“

Рад на зближењу Срба и католика, а на штету заједнице са Муслиманима, међу Србима није нашао на одобравања. Српски правци су то још раније осудили, тражећи категорично, да „Српска Ријеч“ остане при своме правцу, који је имала прије анексије. О томе је донесено и ријешње са збора истакнутијех Срба, али залуду. „Српска Ријеч“ је тјерала у започету правцу, не осврћујући се на то, него је само гледала како ће се приближити католицима и онима, на које се земаљска влада ослањала. За то је и постала све прије друго, него лист српског народа у овим земљама. Своје ступице пунила је чланцима, у којима се испољавала тежња за приближењем католицима и препоручујући се властним људима, километарски је развучила извјештаје о велеиздајничком процесу, а ријечи није имала за невоље на домаћем огњишту. А и кад је проговорила што, то је било тако као онај непромишљени атак на муслиманског првака Шерифа Арнаутковића.

И то што сада доноси та нова политика овога тобожњег српског листа: Да Срби остану усамљени.

Али пошљедни час још није откуцао. Још има времена да се поправи оно у чему се гријешило и да се учини крај трговању са српском ствари. Ради се сада на томе, да се уређивање „Српске Ријечи“ повјери људима, који ће и умјети и хтејти, да служе само општој ствари, а не интересима ове али оне политичке струје, овог или оног човјека. Управо са тиме продужиће се у раније почетом правцу са Муслиманима, који су увијек засиједочавали да им заједница са православнима лежи искрено на срцу.

Срби у Калифорнији

Калифорнија, 1. септембра

Од свих установа у Америци, око којих се прикупио наш народ, нема ни једне, која би се по задатку могла једначити са српским народним фондом. У природи је људској, кад год се нађу два или више чланова једне цијелине, које везују донекле заједнички интереси, да се они удруже у циљу узајамнога потпомагања и личне користи. Било то добротворно, било просвјетно или професионално удружење сваки од чланова истог очекује користи за себе, па била та корист материјална или морална. И стога једна установа, која својим члановима не пружа никакве личне користи, мора да почива на јакој основи, ако мисли да се одржи. Задатак њен не смије бити нешто ново и непојмљиво; он мора да је израз народног расположења и осјећаја који су већ одавно тињали у свакоме од нас и којима је само требало створити одушке, па да се

све задржи. Ала су и ови трговци неке луде. (Жазиков излазећи иза колтрипе).

Жазиков: Гдје би до сад, Матвије? Како те није стид с тијел сметињом бележити чиста сат. А ко то бјеше?

Матвије: Никад му се отрћи. То бјеше неки марагон — магаран.

Жазиков: А шта сам му дуван?

Матвије: Оно да бог прости: педесет и двије рубље.

Жазиков: Шта? А од чега болан, брајко? Погле тај писања сто већ и распао, као бабичи мозак а он тражи поваца. Докан, брајко мој! Боже мој шта ово значи? Сад морам мобиле куповати у Рамбел, али не могу да трпим ту вражју руску работу. Већ су ми досмрдјеле те козје браде. (Звонце). Пи, баво вас одио! Онет неко. Ма ми се прости не даду ни о чему заузети! То ли тај несретни чај не могу људски попити. Оно је нешто ужасно! (Онет се скрива за колтрипу) (Матвије одлази у ходник).

Глас дјевојчине: Је ли господин дома? (Жазиков вири иза колтрипе).

Глас Матвије: Овамо га нема! Невуд је рано изашао.

Глас Жазикова (гласно): Ко је то?

Глас дјевојчине: А откуд ти рече да га нема?

Глас Матвије: Нако је сад откуд дошао. Не погледа ми: а може свашта бити... Идо, па, ако буде он то видјећеш га. (Улази дјевојка од својих 17. година носи нешто у руци).

ПОДЛИСТАК

БЕЗНОВЧАНOST

шљавица игра у једном чину

— Иван Серг. Тургенев —

ПРЕВЕО

Вл. В. Беговић, учитељ

(Наставак)

Глас трговца: О, врло лијепо, кад је тако, ја ћу причекати мало.

Глас Матвије: Не, немојте сада. Боље је, драги мој, да побегне сада кући, па да се онет-навратите... Кад ћу, ово рећи... кроз два-до три дана тако.

Глас трговца: А зар их сад не могу добити?

Глас Матвије: Ма сад их нема!

„трговца: Па, Бог зна кад ће и бити: а ту Бог зна и нема поваца; а право ти рећи, већ и обосих, долазећи за тога тријесе. А ти ми рече биће кроз кратко вријеме?.

Глас Матвије: Да! Стрпите се још за два дана.

Глас трговца: Дакле, то значи до четвртка; но, сад ми треба знати, кад ћу доћи: у четвртак, петак или суботу?

Глас Матвије: Могли вас дођите у суботу, тада ће поготово бити.

Глас трговца: У суботу! Добро! Надајте ми се. (Послије кратког ћутања). А зар их сад не могу добити?

Глас Матвије: Господина нема дома, а кад би њега било могуће, да би ти их дао, ал' овако нема, драги мој, нема. Па, то све једино. Субота је близу.

Глас трговца: То јест и кад би било господина... Но, кад оставимо да дођем?

Глас Матвије: Већ је казано у суботу.

Глас трговца: У суботу. Лијепо: по се и тада бојим, да неће бити...

Глас Матвије: Ах, Боже мој, од твог дуга, колико је ту?

Глас трговца: Па и нема Бог зна: Двдесет и пет рубља.

Глас Матвије: Е, нема ту ништа, чоче, то је ситан посао за господина.

Глас трговца: Но, ви ми за сад дајте само два рубља?

Глас Матвије: Нема, срце моје, Бога ми, а отаде, кад господина нема.

Глас трговца: И онет ми не можете бар то дати?

Глас Матвије: Нема, драги мој, нема, не!

Глас трговца: А оно бар, кад оставимо да дођем?

Глас Матвије: У суботу, у суботу!

Глас трговца: Зар прије није могуће?

Глас Матвије: Молим, дођи и раније. Све једино бива.

Глас трговца: Онда ми се падајте у негак.

Глас Матвије: Лијепо, лијепо!

Глас трговца: И новце ћу добити?

Глас Матвије: Занета!

Глас трговца: Без сумње?

Глас Матвије: Без икакве сумње!

Глас трговца: А зар се сад, запета не може никакво.

Глас Матвије: (Љуто) Ма најзанетије се не може.

Глас трговца: Онда у четвртак, кад ли остављам?

Глас Матвије: Можете.

Глас трговца: Зар чим дођем и не будем починуо лијепо?

Глас Матвије: У исти час, чим ступите преко вратнице.

Глас трговца: Или да дођем у суботу, како ћемо?

Глас Матвије: Кад хоћеш: воља у петак, воља ли у суботу, воља ли у четвртак. Кад ти се најбоље допаде!

Глас трговца: Е, сад молим те, да станемо на копат, кад да дођем: у четвртак, петак или суботу.

Глас Матвије: Ајд да оставимо суботу...

Глас трговца: А зар се сад никакво, ама баш никакво не може?

Глас Матвије: Боже шта ме нашло. (Љутито): У суботу.

Глас трговца: Лијепо, лијепо! Остајте ми здраво, али немојте у залуд да у суботу долазим. Збогом!

Глас Матвије: Ајд до греста врагова. Никад с тобом на крај... (Улази Матвије сав блед и у пот, улазећи како који тако

видно покажу. А њени захтјеви морају бити у сагласности са средствима и нап-скромнијих чланова.

Српски народни фонд испуњава обје поменуће погодбе за опстанак и онда нине ни чудо, што се до сада одржао и могао донекле вршити своју добротворну дужност. Велимо донекле, јер има то-лико прилика гдје би се могло помоћи нашем народу, да фонд са слабијим сред-ствима која му стоје на располагању не може чинити много. У оној културној борби за опстанак, која предстоји ције-ломе Југословенству велика је улога на-мијењена народноме фонду, а није да-леко вријеме када ће се преко српског народног фонда ставити велики захтјеви на Србе у Америци.

У Фресну као и у Лос Анђелесу живи велики број нашега народа, од кога већи-дио живи од тешког али поштенорада својих руку. Мноштвом од њих није дата прилика у старој домовини да добију ни оно најпотребније образовање без кога ће човек на свакоме кораку наилазити на непрелазне препријекле. Ови људи су нај-више осјетили потребу једнога фонда, који ће потпомагати и подизати баш оно што је њима недостајало и садашњем параштају дати прилике да постигне што они нијесу могли постићи.

Одбор народнога фонда у Фресну, који већ поодавна постоји, неће имати тежак задатак пред собом, да добије што већи број чланова, јер су Срби из Фресна и околине показали да припадају оној класи људи, која је увијек вољна жртвова-ти се за напредак свога народа, кад им се само да прилика за то.

Српска колонија у Лос Анђелесу зау-зима по броју чланова видно мјесто међу српским колонијама у Америци, што може имати великог значаја за народну ствар. Колонија, која је састављена већином од младих снага, пуних енергије и самопо-уздања, она би могла учинити много, ако народна ствар добије оно признање код свих чланова које јој припада и ако се подигне изван међусобних размирица, које прате сваку младу колонију.

Слично Србима из Фресна и Срби из Лос Анђелеса су показали сваком при-ликом да им је народна ствар на срцу.

Сан Франциско, Фресно и Лос Анђелес су три мјеста у Калифорнији у којима је идеја народног фонда ухватила коријена. У ова три града живи неколико хиљада нашега народа, што чини велику већину Срба у Калифорнији. С обзиром на то да је српски народни фонд основан у Сан Франциску и да је највећи број чла-нова фонда из истог мјеста и с обзи-ром на то да су и друге двије велике ко-лониије у Калифорнији показале највећу готовост да помогну исти фонд, ми мо-жемо тврдити да је до сада Калифорнија највише учинила за највишу народну у-станову. Срби из Калифорније се могу само поносити тиме. А надамо се да ће доћи вријеме када ће се и Срби из оста-лих држава Америке угледати на Србе из Калифорније и пружити им братску руку у једној ствари од које много зависи кул-турни напредак, да не речемо опстанак, нашег народа, коме ми сви без разлике желимо добра.

Како се сада ради на општој органи-зацији свију Срба у Америци, без сваке је сумње, да ће ова корисна идеја бити и у Калифорнији проведена.

Жазиков: (с осмијехом) Кога тражите?

Дјевојка: До Вас дошла, послала госпођа.

Жазиков: А што тражите?

Матвјеј: То је праља, па дошла...

Жазиков: А онда, шта тражи?

Дјевојка: (вадећи потеспи) Ето по то-ме ћете видјети!

Жазиков: (равподушно) А, (гледајући га) Добро душе, добро 11 рубаља и 40 новчића, добро, сјутра можете доћи.

Дјевојка: Рекла ми је Арина Матвјеје-вна, да ми их данас дате, јер су потребите.

Жазиков: Ја бих Вам их радо дао и данас, голубице моја, казат' ћете то и Вашој госпођи (с осмијехом) још са задовољством, али вјерујте ми душе моја, у ситно се није начинило, крупно и пема... т. ј. ако не вјерујете нема ситнише...

Дјевојка: Лијено, лијено! Ја ћу одије-ти у сваштарицу и промијенити.

Жазиков: Пе, пе, душе моја, боље дођите опет и онако да Вам се отегну ноге. То је гимнастика за младу чељад. Тако мо-жете доћи сјутра или да нас послите узине.

Дјевојка: То ја не могу; молим сад и онако ће ме Арина Матвјејевна карати.

Жазиков: (за себе). Како је проклета та Арина Матвјејевна (Дјевојка). Ну она је добра; она Вас неће карати. Она Вас? Ајд' поче, сачувај Боже — она вам неће рећи: пи цр-но у глави. Виђи Матвјеј, кака је лијена? Не сјећам се како је зову!..

Српство

Богшићев музеј. Сјутра ће се у Цав-тату отворити спомен плоча на кући гдје се родио чувени српски научар Валтазар Богшић. Како је у тој кући смјештен и Богшићевић музеј, то ће он бити тога да-на и привремено отворен.

Жетва у Србији. Као што из Биогра-да јављају, ове године је у Србији била одлична жетва, а нарочито жита, које је донијело толики принос, да се не памти да га је скоро толико било.

Војни маневри у Србији. Ове јесени ће се у Србији држати велики маневри и на њима ће присуствовати изасланици Русије, Француске, Италије, Турске, Ру-мунције, Њемачке и Аустро-Угарске. А Цр-не Горе?

Словенство

Пут руског цара. Као што се јавља, руски цар на своме путу за Италију, са-стаће се са Султаном на својој јакти код Цариграда, а по повратку из Италије, увратиће у Цариград. Том приликом ру-ски цар ће се састати на Црном Мору и са румунским краљем. Свечаностима круписања бугарског краља која ће бити 22. ов. м у Триову, цар неће присуство-вати.

Реалка у Шибенику. Ове године је отворена у Шибенику реалка. У овој школској години имаће само један раз-ред.

Бугарски министар војни. Бугарски листови доносе да министар војни гене-рал Николајев неће остати на своме по-ложају, јер је противу њега велико него-довање у бугарској војсци.

Свечано отварање опере. У Загребу ће се у петек на свечан начин отворити опера. Прва ће представа бити „Никола Шибих-Зрински“.

Просвјета

О васпитању. Три су велика импера-тива вјечне звјезде водиле правога вас-питања, вели проф. др. Фридрих Паулсен:

1. Учи се слушати т. ј. у своју слобод-ну вољу примити вољу бољих и увиђа-њих људи. Ко се томе у младости не научи, касније ће још мање. И зато нема веће неправде према младежи него по-хитјети уштемити послушност. Ко улогу васпитача тако схваћа, да попустила сви-ма склоностима васпитаника, да његове жеље задовољава, тај врло тешко три-јешти према дјетету, јер му не да оно, без чега не може да буде, ако хоће да буде човек од њега: вјекбу у слободном подлагању своје воље под нужду, бито природну или друштвену. Писца не тре-ба криво разумјети: он није за ђудину самовољност према дјетету; љубав мора руководити васпитача, љубав према дје-тету и оное, што треба да буде од ње-га; из љубави мора потицати његова му-дра чврстоћа и одлучност.

2. Учи се напрезати се! Чудна природа не воли напрезање, не воли трајан систе-матски рад, који тежи одређеном циљу, али све што називамо вишом културом, оснива се на труду, управљеном одре-ђеној сврси, а независном од тренутне

Матвјеј: (смагнувши раменима) Нија ва-лстину.

Жазиков: Како Вас зову, голубичице моја? А?

Дјевојка: Матрена!

Жазиков: (живо) Е, мила Матрепушка, како ми се допаде! Често од оног часа, кода сам на востлику... је ли, Матвјеј?

Матвјеј: То ви знате: Ја каже.

Дјевојка: Нека то, молим Вас; мени дај та поње па ће добро бити.

Жазиков: Умијерите се, голубице, ово ћу Вам од једном исплатити. Изволте то казати и Вашој госпођи.. Ја сам престо за-љубљен у Вас, али то немојте казати... Је-ли, Матвјеј, говори што?... И ко се не би заљубио?

Матвјеј: Да, завета, и ја овако стар. (Дјевојка се стиди, заклања се рукама и смјешка.) (Чује се звонце.)

Жазиков: Идите до ђавола!.. Пођите збогом, голубице, пођите! Збогом, анђелићу мој!..

Дјевојка: Пе могу без новца, а како ћу рећи госпођи, она ће да ме кара, (Жа-зиков се крије за завјесу).

Матвјеј: Иди, голубице, иди!

Дјевојка: Али ће да кара Арина Мат-вјејевна.

Матвјеј: Неће, јаребнице моја, неће. Иди, иди! (Узимљући је за руку; излазе) Иди ђа-воле мој, — де! (продере се). Иди!

склоности тјелесних и душевних снага. Најважнији је задатак васпитања обра-зовање вољне енергије у издржљивом и трудном раду, којим се улажу све снаге, да се постигне нека сврха. Пут је за то вјежба, што Енгелзи зову training. — Phy-sical moral, intellectual training. — У том је сав посао васпитања. Према томе не треба дијете штедити, задржавати, жа-лити, него подстицати и храбрити, да улаже посљедњу снагу; то је начело пра-вога васпитања educatio strenua. Наравно, да у том не смијемо премашити мјеру; не можемо у младежи тражити, што је у стању човјек учинити, али писац би же-лио, да се бар за тридесет година у на-предак не говори о оптерећености, о наслијеђеним особинама, тјелесним и ду-шевним; мјесто тога да се говори о моћи воље: можеш све, што хоћеш; да се буди понос и честољубље. Не треба пре-тјеривати са културом тијела, а занема-маривати моралну и интелектуалну страну; јер ко у култури: тијела напредује а на-задује у култури духа, више назадује него што напредује. Ово у осталом не може његовати здравље у школи. Али лекари не смију сметнути с ума, да тјелесно образовање није једина сврха васпитања, да хигијена мора чинити ком-промисе са другим потребним сврхама живота. Разумије се, да је за дијете здра-вије, ако се шест сати креће у слободном ваздуху, него ако то вријеме траје у школи али ту истину подићи на захтјев значило би школу у опште онемогућити. Пред ђа-цима говорити о оптерећености значи дати им најзгоднији изговор за лијеност и учи-нити им школу несносном.

3. Учи се одрицати се и савлађивати своје појуде! То је посљедњи закључак мудрости; тако проповиједају сви фило-зофи од најстаријих времена до Канта и Гетеа. Појуда је буре Данаида, које се никад не може напунити; напротив, задо-вољење чулних нагона свршава се са по-већаном појудношћу. Жеље и незадо-вољство расту напоредо. У раној младо-сти треба започети: треба засновати чвр-сте навике. Једноставно, уредно задово-љење природних потреба јесте пут, да се појуде умјере и регулишу. Попуста-њем жеђу, изобиљем и неумјереношћу подиже се ђудина и необуздана пожу-дност. Васпитање може једним или дру-гим путем ударити: путем дисциплине или путем еманципације чулности; првим се долази до господства духа, другим до ропства душевног, до понежења чо-вјчанскога под животинском.

Поглед по свијету

Криза у Угарској

Влада у Угарској поднијела је оставку. То није ништа неочекивано. Већер је своме кабинету продужио легос живот само под тим условом, да дочека сабор. Како је састанак сабора на прагу, а ме-ђутим се између Беча и Пеште није по-стигао никакав споразум, него је, чак шта више, избила несугласица и међу самим члановима владе, то је и тражио наро-чито, да се садања влада до сабора сми-јени.

У Бечу се држи, да се политичка кри-за у Угарској може ријешити још мир-ним путем.

Жазиков: (виче Матв.) Нека иде дру-гим ходником. Чујеш проводи је кроз мрачни ходник. (За себе) Сад ће се срести. Брука! Ех, враже, враже, м. м. м. а како је она лијепа, виђе ли ти, да је ђаво однео, сла-тка ли је. Треба да се... (Звонце. Жазиков ска-че за завјесу чује се дивљи глас у ходнику): Је ли дома? А?

Глас Матвјеја (са страхом) Пема га!

Глас непознатог: Јажеш, а?

Глас Матвјеја: Тако ми Бога, господине,

и божјег имена...

Глас непознатог: Шта? зар се твој госпо-дин руга са мном, шта ли? Ја њему служим као машкара, је ли? А? Шта твој господи мисли, вјере ти. Твој господи... твој го-сподин као под мост... Ја њему као по-шито новце, па ево овако морам к њему до-лазити сваког часа, и још никад да га дома нађем. Куд ово иде твој господи? А? како то? (Заједљиво). Господи... твој господи. (Стиска зубе) Донеси дер карте и мастила, чујеш старо песето, да напишем, два слова — твоје господи... (Матвјеј дрхтећи доноси)

Глас Матвјеја: Служте се. (Жазиков вири кроз завјесу и стрепи).

Глас непознатог: Склипи ми капут, старо памче! (Улази непознати са великим прили-бакебадама, — великог раста, дебео. Матвјеј му даје парче хартије и перо. Непознати сједе за сто, маше главом и пише. За колтрином дубока тишина.) Непознати: (устајући) Ето

Прилике у Грчкој

У Грчкој још једнако несносно стање влада. С једне стране незадовољни офи-цири непрекидно излазе са својим захтје-вима, а с друге стране бивши министар Теократис са својим приврженицима чини влади све могуће неприлике. Предсједник владе Мавромихалис труди се, да повра-ти ред у земљи, али су му сви напори узалудни. Многи листови јавно говоре како револуција у земљи није искључена.

Шпанија и Мароко

По ономе што је долазило из Шпани-је и Мелиле, изгледало је, да је револу-ција у земљи угушена и да Шпани не бију бој са Кабилима. Али није тако. У Шпанији се револуционари још једнако хватају и затварају, а то значи да рево-луција није још угушена. Са бојног по-ља стига је вијест о сјајној победи Шпа-није над Кабилима, а и то показује, да они још једнако бију љути бој. А ка-ко до скоро није било никаквих гласова, изгледало је да је одавно мир завладао!

ПРИВРЕДА

Сточарство у Србији. Ради унапређе-ња сточарстаа у Србији образорана је велика, сточарска комисија, која је у глав-номе ријешила:

За коњарство, послите дуже расправе, да се и на даље тежи, томе, да се по-моћу оригиналне крви енглеских пунокрв-них и арапских чистокрвних коња ства-рањем запатних стабала, одговара потре-бама пољопривредним и војним у јахањим и лакшим теглећим коњима. Да се Англо-Норманци, којима многи почињу чинити замјерке због њихових незгодних обли-ка и велике јешности, задрже и на даље, пошто они састављају половину данаш-њег запатног стабла у државној ергели, а и у народу су доста распрострањени, те да се и на даље помоћу њих ради на направици товарних коња у земљи, тим прије, што се још није довољно огледи-ма утврдило, да зацажене мане у њихо-вом запатном успјеху, не долазе од не-згодне крвне мјешавине по поријеклу при самом стварању оригиналне расе које је имало два противположна раздобља и да се неће уношењем поред оригиналних Англо-Норманаца и крви пунокрвних ен-глеских настува, у запатно стабло неш ергеле, истиснути зли утицаји рђавога поријекла ранијих набавка запатних рас-плодника ове расе из њене првобитне постојбине.

Међу предложеним низом мјера за уна-пређење коњарства у земљи, истиче се важносту нарочито она, што сточарска комисија тражи, да се државна ергела издвоји из земаљског сточарског завода у засебну управу, да би се интензивније могло порадиити на тој важној сточарској грани.

За говедарство комисија предлаже да се за циљеве поправке задрже и на даље двије главне расе поправљачице: за рав-нине и долине сименталске, а за поднож-ја брјегова и планина маријахофска.

Да се у Букову и Зајечару (код окруж-не пољопривредне станице) освијеже за-пати крвљу монтафонске расе која је та-мо лијене резултате показала.

Да се у сточарској школи у Краљеву, изведу огледи са горњо-италском расом, која је за извјесне рејоне и округе 1894.

то ћеш дати твојом господицу, и поздравитиш га, да га морам други пут нећи овдје, а ако га не нађем, почешаће се и гдје га не сврби. Је ли чуо?...

Матвјеј: Чујем! —

Непознати: Нећу га чујеш, већ слу-шај, матора живино!

Матвјеј: (плавајући се) Слушам!

Непознати: И још кажи твојом госпо-дини, да ја не волим ђутати, одмах ћу жа-лбу, па ћу му дати, оно што је заслужио — твојом господицу. Да, казаху му како се Богу моли. Све ћеш му казати: јеси ли чуо?

Матвјеј: Чуј... Слушам!...

Непознати: (обува калопе у портки и одлази)

Жазиков: (излази незадовољно): Под-ла бестија... будала она, да он мене застра-ши, он, коме бих свако ребро по наполи учинио... он..., еј нијеси, брајко, познао још ко сам ја... (Чита писмо) Несрећа! Несрећа!

Живз несрећа! Живина она! Чудне будале оне! и он ми је као бајам неки човјек!

Јест сјутра. (Баца писмо у собу). Гробијан, гробијан! и баш је права сељакша. Ну, ме

ни треба завидјети, кад сам га ја онако пре-трпио, да ме у очима срамоти. А гдје бисмо, Матвјеј, па да не изјурмо пса. Ах, гдје бих,

да му не скојим за врат, да познаде Жаз-икова?...

(Наставиће се).

набављена и на изложбама мјестимично извршне резултате показала, те да се утврди колико и она може послужити као раса поправљачица у планинским реонима. И на пошлетку да се од Колубарке (т. ј. расе шумадишке) одабере један чистокрвни запат и да се огледа раса, са поправљеним привредним особама. Интересантна су и овом приликом нека запажања и примједбе из наше и стране праксе за ову грану, као: да талијански трговци код говеда за клање претпостављају и траже био лој, а да жути лој неће ни да виде; био лој имају шарена говеда, а мрка и сива имају жути лој. За тим, да су пошљедњих година нарочито у Бечу српска шарена говеда с успјехом потурали као говеда моравска (чешка) и т. д.

Дневне новости

Допутовала. Њ. Кр. В. велика књагиња од Мекленбург—Стрелица, узвишана мати Њ. Кр. В. Књагиње Престолонашљедниковице, допутовала је данас послје подне на Цетиње и одсјела у нови двор. Висока гошћа дочекана је на свечан начин и врло срдечно. За Њ. Кр. Височанство су били испраћени у Котор нарочити свечани аутомобили, а у сусрет су Јој изашли Њих. Кр. Височанства Књаз Престолонашљедник и Књагиња Престолонашљедниковица. Њих. Височанства Књаз Мирко и Књагиња Наталија и г. луковник Костантинковић били су пред новим двором, где су били сви чланови Њ. Владе и државни великодостојници. Пред двором је била војна музика, двије чете подофицира, ученице дјевојач. института и основних школа, ученици Дјечјег Сада, основних школа и гимназије, као год и велики број угледног грађанства.

Долазак високе гошће поздравила је музика интонирањем њемачке химне, а окупљени свијет бурним: живјела, што се из стотинама грла разлијегало. Једна ученица дјевојачког института поздравила је Високу гошћу, предајући Јој лијеп букет природног цвијећа. Високу гошћу пред двором предусрело је Њ. В. Књаз Мирко, а Њ. Кр. В. Књаз Престолонашљедник представио Јој је чланове Њ. Владе. Послије тога је Висока гошћа управљена у Двор.

Саски принц. Послије дводневног боравка у Црној Гори саски принц Макс, римокатолички свештеник и професор универзитета у Фајбургу, отпутовао је у суботу вече. Њега је на Цетињу дочекао г. д-р Секула Дрљевић, министар правде и заступник министра просвјете, и пошто је учинио посјету г. митрополиту и обишао манастир, отпутовао је у Никшић, где имао част да буде примљен код Њ. Кр. В. Књаза Господара, а по повратку је увратио и у манастир Острог, где је прегледао знаменитости манастира. Он путује у чисто научној сврси, проучавајући уређење православне цркве, те је тога ради обишао српске цркве и манастире у Војоводини, Босни, Далмацији и Боки.

Повратили се. Г. д-р Л. Томановић, председник Министарског Савјета и д-р С. Дрљевић, министар правде, повратили су се у суботу у вече из Никшића, а г. Душан Вукотић, министар финансија, који је био неко вријеме службеним послом по унутрашњости, вратио се два дана раније.

Завршена расправа. У недјељу

је у Загребу завршена расправа над оптуженим Србима. По свршетку говора браниоца, државни тужилац Акурти држао је реплику, а по том је председник објавио, да је расправа завршена и да ће се осуда изрећи *накнадно*. Видјећемо!

Путници. За пошљедњих четири дана на Цетиње је допутовало 77 путника са стране. У суботу је било 16 путника са стране и то: 5 из Аустрије, 4 из Њемачке, 3 из Америке, 2 из Турске и 1 из Француске. Међу њима се налази и Е. Хенерна, новинар из Америке. Из унутрашњости је било 12. У недјељу је било 25 путника са стране и то: 10 из Њемачке, 8 из Турске, 5 из Аустрије и 2 из Италије. Још је било и двије женске. Из унутрашњости је било 30. У понедјељак је допутовало 12 путника са стране и то: по четири из Њемачке и Аустрије, 3 из Турске и 1 из Италије. Из унутрашњости је било 43. У уторак је било 24 путника са стране и то: 14 из Турске, 6 из Аустрије, 2 из Србије и по један из Њемачке и Италије. Још је било и три женске. Из унутрашњости је било 28.

Забава са игранком. У част рођен-дана Њ. Кр. В. Књаза Господара Цетињског Читаноица приређује 24. ов. м. у вече у Зетском Дому забаву са игранком. У концертном дјелу судјеловаће пјевачко друштво „Његош“, г. Јуришић, оперски пјевач, наставник пјевања, војна музика и тамбурашко одјељење Радничког Друштва. Како је програм ове забаве врло одабран, то ће се и грађанство несумњиво одазвати обилном посјетом.

Позориште. Позоришно друштво г. П. В. Ђирића приспјело је у Котор прошле недјеље, где ће гостовати неколико дана, а одатле ће доћи на Цетиње да приреди низ одбраних представа. Ово друштво располаже добрим и опробаним снагама, а и сам управник познат је је са своје солидности по цијелом Српству, те ће нам добро доћи у толико прије што нас пошљедних година није било никаквог позоришта, те је грађанство ужељело позоришних представа. Позориште долази на Цетиње за који дан.

Пакети за Србију. Према царинском законодавству Краљевине Србије, пакети који се шаљу из иностранства за Србију морају бити пропраћени увјерењем о поријеклу. То увјерење треба да овјери трговачка камара дотичне земље и да је приложено спроводном листу и царинскијема декларацијама. Ради олакшице, поријекло робе, умјесто да је поименице означено у нарочитом увјерењу, може бити, од стране трговинских камара, визирана на спроводном листу и царинскијема декларацијама. Сувише сваки пакет у одређеном за Србију, мора бити пропраћен двијема царинскијема декларацијама, на којима треба да је тачно означено: име пошиљачево и примаочево, мјесто одређено, природа робе, а тако и тежина пакета, брута и чиста. На спроводном листу и декларацијама мора уз остало бити отисак печата или вињета, с којом је пошиљалац запечатити пакет. Пакети без увјерења неће се примати, као год ни они који приспију без декларације или спроводног листа, или пак с декларацијама у којима би била погрешно означена природа и тежина робе. Како код нас нема трговинских камара, то је министарство финансија ријешило да царинарнице визирају увјерења о поријеклу робе, те се зато њима и треба обраћати.

Издавање пасоша. Поводом тога што се многи врло често обраћају из иностранства за пасоше непосредно министарству иностраних дјела или послан-

ству у Цариграду, службено је објављено, да се црногорски поданици у иностранству имају за пасоше обраћати књажевским конзулатима, а ако њих нема, онда руским конзулатима, а у случају да и њих нема у мјестима где црногорски поданици живе, треба да се обраћају преко мјесних и политичких или општинских власти. Књажевско посланство у Цариграду издаваће само пасоше онима, који се у отоманској царевини налазе.

Живовина лозова. Закон о живовина лозова и срећака ступа на снагу почетком идущег мјесеца. По њему је забрањено продавање лозова без претходне дозволе, те је одређено, да се до 25. ов. м. поднесе молбе министарству финансија за дозволу продаје лозова. Од 1. октобра почеће и наплата живовине на лозове, срећке, промесе и т. д.

Народно здравље

Пиће и болест. — Из годишњег извјештаја професора д-р Стаделмана о народној болници у Берлину ваљемо ове податке: Запаљена плућа било је мало (166 на 128), али је смртност била велика (41.4% — дакле готово половина). Махом се тицало од пића рапо изнурених, теопирих болесника. Од пјевачког кољена јетре било је 25 случајева, међу њима 17 смртних (68%). Сем тога било је 100 болесника од акутног или хроничног тровања алкохолом. — Да се попуни ујавља елика бијеле и пелове од пића, вела навести, да је било 110 случајева хроничног мислиног ревматизма, 30 случајева обољења периферних жила, 50 случајева обољења срца (махом срчаног мислиња), 40 случајева обољења крвних судова, 110 случајева обољења бубрега и т. д. — све пошљедне пића.

Пиће и умирање. — По подацима лажинишког друштва за осигурање живота плази, да ола жука з-нимана, која имају посла с алкохолом — дакле механици, гостионичари, пропозабаци и продајци вина, ракије, пива и т. д. — за 44% више умру него људи под истим таким приликама — с другим којом занимањем, које нема посла с алкохолом.

Несреће у свијету

Умрла код вађења зуба. Жалостан случај несреће догодио се прекиче послије подне у Берлину у соби за ординацију код зубара дра. М. а томе жалосном случају је била жртва млади живот једне дјевојчице. Тога дана око 4 сата послије подне дошла је томе зубару 16-годишња дјевојка Маргарета Ларш да јој извуче два зуба. Зубар се даде на посао омавивши дјевојку бромтеилом. Непосредно иза операције дјевојка је преминула. Зубар је дао брже позвати једнога практичног љекара, по тај није могао више помоћи. Љешина је одпремљена у мртвачницу, где ће бити секцирана а онда ће се евентуално зубни љекар узети на одговорност.

Трагедија у Монте Карлу. Пољски глумач Хуберт Брзовски, син пољскога пјесника Драг. Брзовскога убио је у Монте Карлу гласовиту пољску глумицу Констанцу Беднарзевску, која га је пратила на путу у Италију а затим је убио и себе. Убиство и самоубиство догодило се у оном часу, кад је Брзовски изгубио осим свога новца и сав иметак Беднарзевске у игри. Породицу Брзовски прогони зла коб. Најстарији пјесников син Станислав скончао је самоубиством ради несретне љубави. Једна пјесникова кћи скончала је у Кракову прије више година двоструким самоубиством са доцентом на лавовском свеучилишту д-ром Протроским. Ето сада и треће дјете доврши самоубиством.

Констанца Беднарзевска, коју је њезин друг у Монте Карлу устријелио, била је најодличнији члан лавовскога народнога позоришта. Умјетница је била изванредно лијепа, а особито интерпретаторина Ибсенових жена. Било јој је 30 година, а особито је била слављена међу пољским круговима.

ЉУБИЧИЦА КРЕМ ■ НАРЦИС КРЕМ
..... помада, сапун и пудер
НАЈБОЉЕ СРЕДСТВО ЗА ЊЕГУ ЛИЦА
„FABRIQUE D'ARTS, Parfumerie Delina“ — Paris
ПАТЕНТ ОТВАРАЊЕ ПОВЛАЧЕЊЕМ ЗЕЛЕНОГ КОНЦА
□ □ □ □ □ ЦЕНА 1.20 пер. □ □ □ □ □
Продаја по свима апотекама, трговинама и фризерицама. Стовариште код Калуђеровића књижара — Цетиње.

CRNOJEVIC

4—10

На „Цетињски Вјесник“ најбоље се преплатити код поште.

ОБЈАВА

Бр. 3068, из канцеларије К. Цр. Министарства Просвјете и Црквених Послова 5. септ. 1909 г. јавља се управима свијех школа, да се у књижари Мартиновића и Иванишевића на Цетињу могу добити сви учебници и друге потребе за средњим школама као и учебници државног издања за основне школе.

КЊИЖАРА и

ПАПИРНИЦА

Мартиновића и Иванишевића
Цетиње, Балшића пазар

Имају за продају:

Књиге за све школе, мјешовиту папирну робу, разне врсте писаћег прибора, канцеларијске потребе, — све потребе за ђацима; свакодневне дописне карте, разне кућевне украсе, дјечије потребе, — дарова за одрасле и за дјецу.

Поруџбине из унутрашњости примају се и тачно извршују.

3—3

О Г Л А С

Госп. **Стеван Тофовић**, комисионер у Солуну, који је ово дана лично походио Црну Гору, ставља своје услуге на расположење свима трговцима и у опште увозницима и извозницима у Црној Гори за свакодневну робу коју Црна Гора увози или извози.

Солун као главно трговачко мјесто турске царевине свакако заслужује пажњу нашег трговачког свијета, те ће се многи услугама г. Тофовића корисно послужити.

Кореспонденција могућа на: српском, турском, француском, талијанском, грчком и арбанашком језику.

Услуга брза, тачна и солидна.

Адреса:

Petrouch Toifo, commissinaire
14.20 Salonique (Turquie).

Нашој нигад непрежаљеној супруги, односно мајци, сестри и снаси

† Марици Ј. Средановића

даваћемо четрдесто-дневни помен у *недељу*, 20. тек. прије подне у 9. сати у Добрском-Селу, о чему извјештавамо својту, пријатеље и познанике.

15. септембра 1909. Добрско-Село.

Ожалошћена породица

Срдановић.

1—1

ПОМАЖИМО
С Р П С К У
ИНДУСТРИЈУ

ЊЕГУЈТЕ ЗУБЕ КУШАКОВИЋА КАЛОДОНТОМ
Добија се у свима апотекама и боље уређеним трговинама и фризерицама
4—10 Главно стовариште код Калуђеровића књижара — Цетиње

СВОЈ
СВОМЕ